СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 95. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 25. квітня 1931. VOL. XXXIX. No. 95. Jersey City, N. J., Saturday, April 25, 1931. THREE CENTS.

ПРЕСА Є ТАКОЮ, ЯКОЮ ЇЇ ХОЧУТЬ МАТИ ЧИТАЧІ

ПРИНСТОН (Ню Джерзі). — Заходом Принстонського університету влаштовано триденну конференцію американських редакторів, на якій обговорено справу преси.

Всі погодилися з тим, що преса є сьогодні великим бизнесовим підприємством. Денно друкують у Злучених Державах 40,000,000 чисел ґазет. В ґазети вложено капітал вартости $1,000,000,000. Річний дохід з оголошень виносить коло $800,000,000, а з пренумерат коло $300,000,000.

Редактори твердять, що часописи є залежні від оголошень, але оголошення залежать від числа читаючої публики. Значить, публика рішає про часопис. І тому маємо дешеві й сензаційні часописи, які не формують ніякої опінії в читачах, бо читачі собі цього не бажають. Але є певне й те, що коли поважний часопис візьметься за якусь суспільну реформу, то вкінці таки побіджає.

Редактори кажуть, що не можна вдержати часопису, який не відповідав би духови читачів. Коли би змонополізувати бизнес і видавати ґазети по вподобі компаній чи редакторів, то публика почала би видавати інші часописи, такі, які їй подобаються.

Новітні ґазети звертають тепер меньше уваги на редакційні статті, а більше на новинки. Редактори кажуть, що це має злі й добрі сторони. А доброю стороною уважають те, що тепер ставляться до новинок з більшою повагою.

Всі погоджуються з тим, що в найближчих роках прийде в ґазетних підприємствах до великих змін.

ПРОФЕСОР БІРЖИШКА ВІДІХАВ НА ЛИТВУ.

НЮ ЙОРК. — В четвер, 23. квітня, справлено литовському діячеви, професорови М. Біржищці, величавий прощальний бенкет, який відбувся в готелі Астор.

На бенкеті були теж представники від американських Українців.

Проф. Біржишка відіхав кораблем „Бремен" на Литву в пятницю, 24. квітня. Того дня попрощався ще з Литовцями короткою промовою на радіо.

НЕ ВИСТУПАВ ПРОТИ БІРЖЕВИХ РЕКЕТІРІВ.

НЮ ЙОРК. — Окружному прокуратови Крейнови закидають, що він знав про біржеві ошуства рекетірів, котрі виносили в самім Ню Йорку яких $100,000,000, але нічого не робив, щоби потягнути злочинців до відповідальности.

БОЯТЬСЯ ЗАМАХУ НА ЯПОНСЬКОГО КНЯЗЯ.

БОСТОН. — Біля японського князя подвоїли охоронну сторожу, бо побоюються замаху на його життя.

САМОГУБСТВО МІЛІОНЕРА.

НЮ ЙОРК. — Помер Пол Донегю, чоловік Джесі Вулворт, яка одідичила грубі міліони по своїм батьку, Вулворті, властителю 5 і 10-центових склепів.

Донегю зажив 6 піґулок отруї. Затроєного відвезли до шпиталю, але виратувати його не змогли. Родинний лікар заперечує самогубство. Каже, що Донегю був хорий і заживав трутину. В шпиталі стверджено самогубство наслідком зажиття отруї.

В ГОНДУРАСІ ПОВСТАННЯ.

ТЕҐУСІҐАЛЬПА. — За один день нараховують 20 убитих підчас боїв, які ведуться між повстанцями і правительственними військами.

ПРОГИБІЦІЯ — НЕВДАЧА.

МІННЕАПОЛІС. — Сер Джозія Стемп, британський економіст, каже, що будучи в Злучених Державах тому 5 літ, він ще бачив якусь пошану до прогибіційних законів, а тепер вже її не бачить.

БЕЗРОБІТНІ НЕ ДУЖЕ ДБАЮТЬ ЗА НАУКУ.

НЮ ЙОРК. — „Борд оф Едюкейшен" подає, що безробітні не хочуть користати з курсів, які відкрито по школах для безробітних, щоби їх виспеціялізувати в ріжних галузях ремесла й промислу. Тільки 3,246 безробітних ходять на курси, а є ще 2,624 вільних місць, з яких вони не користають.

ПРИВЕЗЛИ СОВІТСЬКЕ ДЕРЕВО.

ПРОВІДЕНС. — З совітської Росії привезено на шведськім кораблі дерево вартости $5,000. Дерева не пускають на беріг, а ждуть на рішення департаменту скарбу, бо не знати, чи це дерево не походить з тих областей, у яких совіти вживають вязнів до лісових робіт.

АКТОРИ І НЕМОРАЛЬНІ ШТУКИ.

ОЛБАНІ. — Ґовернор Рузвелт дав свою згоду на зміну закона про відповідальність за виставу неморальних штук. Відтепер відповідатимуть тільки автори й продуценти. Досі карано за такі штуки ще й акторів.

НОВІ АРЕШТИ ГАЛИЧАН НА УКРАЇНІ.

З Харкова знову наспіли вістки про дальші арешти серед офіцирів і політичних діячів, що втікли перед роками на Радянську Україну.

Усіх арештованих обвинувачують у підготовленні проголошення незалежности Великої України. Арештованим закидають також, що вони одержували великі гроші від Франції й Англії на прискорення акції відділення України від Росії.

Очевидно, йде тут мова про комуністичних діячів, які вірили в самостійність Радянської України й не могли погодитися з цілковитою ліквідацією навіть куцої автономії московськими централістами. Цілий заговір, це провокація ДПУ, щоби позбутися національно свідомих Галичан з України. Вилічують ґрунтовно всіх з комуністичної дурійки.

ПОБИТТЯ І ВБИВСТВО.

Двох бідних безземельних селян села Старосілля, громади Колки, луцького повіту, рубали дрова в учителя Якобші з місточка Колки. Вечером, по закінченні праці, пішли додому на село. Тої самої ночі хтось украв сало в учителя, який підозрівав у крадіжі рубачів дров. Поліція арештувала обох, привезла до Колок і разом з учителем почала „слідство". Результатом цього було те, що один з селян (21 літ) умер тутже на постерунку, а другого (18 літ) майже в безнадійному стані перевезли до луцького шпиталю. Секція трупа виявила, що в нещасної жертви відбиті нирки, кишки, частини полових орґанів і тіло від костей. Слідча влада арештувала поліцаїв Ґурного й Кольбаса та вчителя Якобшу й посадила у вязниці, а коменданта завісила в урядованні. Деякі частини тіла небіжчика законсервовано в спірті й вони мають служити на суді за річеві докази. Треба завважити, що це сталося в самих тих Колках, де підкидали селянам рушниці, а потім тягнули до відповідальности, де всяка просвітянська й господарська праця трактувалася як злочин і служила за підставу до ріжних репресій.

НАБІРНІ КНИЖКИ В РОСІЇ.

Відомо, що в Росії лишається для споживку в краю дуже мало товарів. Правительство потребує чужої валюти, на те, щоб нею заплатити закуповані за границею машини для обурудування фабрик. Кождий громадянин має право лише на певну скількість товарів. Ця скількість не для всіх однакова. Громадяни поділені відповідно до своїх занять на сім відділів. Скільки чого кождий має діставати на свою пайку, це написано кождому в його набірній книжці. Дотепер виставляли ці книжки для кооперативних крамниць управителі домів для всіх, хто в тім домі мешкав. Вони й писали в тих книжках, до котрого відділу хто належить. Московська інспекція додумалася, що цей спосіб видачі набірних книжок не відповідний. Багато, що втратили роботу на якімсь заводі, могли й дальше діставати пайку, яка їм не належиться. Запоряджено, щоб відтепер видавали набірні книжки фабричні каси.

МЕКСИКАНСЬКИЙ КОНСУЛЬ У НЮ ЙОРКУ ПРИБУДЕ НА УКРАЇНСЬКИЙ БАЛЄТ.

Ню Йорк, 23 квітня. — Вчора вечером прибув до Школи Національних Танків Василя Авраменка ґенерал Мартіно В. Монтеро, бувший мексиканський консуль у Ню Йорку, в товаристві секретаря теперішнього мексиканського консуляту. Оба вони заінтересувалися виступом Авраменка з балетом в Метрополитен Опері, кажучи, що пригадали собі виступ Українського Національного Хору Кошиця в Мексику перед 30,000 публикою на арені. Мешканці Мексика — міста — божеволіли тоді з одушевлення. Ґенерал Монтеро висловив переконання, що балет, получений з хором, дасть ще більший ефект і жалував, що не матиме доволі часу повідомити американських Мексиканців про український виступ в Метрополитен Опері. Наразі взяв лише тикети для консуля, секретаря і для себе. Здивувався однак, коли почув, що вже не може дістати льожі, бо розкуплені. Мусів отже задоволитися тикетами на паркеті. — Коли гості побачили вправи танків у школі, то не могли всидіти спокійно з подиву. Вони висловили бажання, щоби приїхати з українським балєтом до Мексика і обіцяли поміч правительства в сім підприємстві.

ДУХ СИЛЬНІЩИЙ ВІД ТІЛА.

З Риму доносять: В селі Бенетутті захорів 40-літний дідич на тяжке запалення легенів. Підчас великої горячки опустив хорий у ночи ліжко й вибіг на вулицю. Заалярмовано ціле село й карабінерів, але за недужим пропав усякий слід. Щойно третього дня знайшли робітники цілком вичерпаного втікача 15 кільометрів від стації Оссіди. В часі своєї мандрівки підчас бурі й дощу переплив він два рази ріку Тірсу помимо повені, ліз через мури й поконав усі трудноші. По такій експедиції він поздоровів, а третього дня взявся до праці.

УРИВАЄТЬСЯ ТЕРПЕЦЬ.

Праця на вугільних шахтах зменшилася настільки, що большевицькі власти приневолені були вжити насильних засобів. На Україні змомболізовано 100,000 комуністів, які мають заступити робітників-шахтярів, що масами покидають роботу.

Створено спеціяльні загони залізничих урядовців для перевозу вугілля. Власти зменшили уживання вугілля на опал.

Зменшення вугілля відбилося й на електрівнях. У приватних мешканнях забфронено вживати жарівок більших як на 5 свічок. Жарівки поверх 5 свічок конфіскуються.

САМ СЕБЕ ОСКАРЖИВ.

В букарештенського прокуратора зявився лісний інжинір Югаш і заявив, що він здефраудував з повіреної йому каси в дирекції лісового режіму півтора міліона левів. Проти нього розпочато слідство.

ЗЕМЛЯ ВАНДРУЄ.

З Берна в Швайцарії сповіщають, що там в околиці Рушеґ сунеться яких 20 гектарів землі і ліса й грозить засипати кілька сіл. Деякі хати вже завалилися. Подібне явище сталося недавно в Франції.

БАНКРОЦТВО ЗАВЕДЕННЯ ЦАЙЛЬАЙСА У ҐАЛЬСПАХ.

Віденська преса принесла подрібні інформації про цілковите банкроцтво великого лічничого заведення відомого лікаря Цайльайса у Ґальспах. Цайльайс лікував, як відомо, своєю власною системою і лічничими апаратами власної конструкції. У місцевости Ґальспах, де він постійно практикував, удалось йому створити велике власне лічниче заведення з вигідними пенсіонатами, готелями, розривковими будинками т. д. Від кількох літ клієнтеля Цайльайса помітно маліла, а останніми часами цілком завела. Утримання заведення вимагало великих коштів, а крім того багато капіталу потрібно було на викінчення нових будівель, що були започатковані на велику скалю і до того у більшій частині на кредит. Господарські трудноці та цілком підупавша фреквенція клієнтів довели до того, що власник підприємства мусів зголосити конкурс до суду. Таким чином це великанське заведення збанкротувало. Пишучи про це, німецька преса не щадить ніяких епітетів Цайльайсові в роді таких як ворожбит, чарівник, окуканець і т. п. „Вінер Міттаґс Цайтунг" просто таки підскакує з радости, що остаточно тому „Цайльайсцавберові" прийшов кінець.

САМОВБИВСТВО В ПОЛЬСЬКІМ ГОЛОВНІМ ШТАБІ.

В головнім штабі у Варшаві при вул. Пілсудського застрілився 35-літний урядовець того штабу, Зиґмунт Павліковський. Причиною були якісь таємничі справи, якими занялась поліція.

НОВИЙ ТИП ПОЇЗДУ.

Між Берліном і Маґдебурґом відбулася пробна їзда нового типу поїзду, який жене 140 км. на годину. Поїзд має дві льокомотиви і тільки 6 возів. Дотеперішні поїзди їздили пересічно на годину 30—40 км.

МОРД У ЧЕРНІВЦЯХ.

В експедиції часопису „Форвертс" відбулася 26 березня трагічна подія, третя з ряду на протязі трох місяців. Цікаво відмітити факт, що в усіх трох випадках виступають особи, які стоять у якімсь стосунку до поліції. Пані Угринська стріляє поліциста, пані Айзенбайсер хоче стріляти урядника поліції Гаґона і стріляє зовсім невинного чоловіка. Поліцист Карпович застрілив свою жінку. Морд відбувся серед слідуючих обставин:

Жінка Карповича була занята вже від кількох років в експедиції „Форвертс"-у. Обидвоє сварилися часто, а день 26 березня зробив кінець усім непорозумінням подружа.

В 1. годині зявився в експедиції Карпович, сказав щось своїй жінці, вона відповіла і повстала сварка. Тоді подразнений Карпович витягнув револьвер і вистрілив кілька разів на свою жінку. Поцілена впала на підлогу. Але Карпович стрілив на тяжко поранену ще чотири рази.

Тіло нещасної жінки було прошите кулями. За кілька хвиль вона сконала. Тоді набив Карпович наново револьвер і простріляв собі праву щоку.

ПОЛЬСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ Й ПРИЯЗНЬ

МОСКВА И ПОЛЬЩА РАЗОМ ВИСТУПАЮТЬ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — З останніх подій на Сході Европи цікавою є поїздка польської торговельної делеґації до Москви. Годі сказати, чи вона їде виключно в торговельних справах, чи ще має які спеціяльні завдання. Замітне те, що Поляки поїхали до Москви саме тоді, коли на міжнароднім терені наступили чорні дні Польщі задля її „пацифікації" Галичини, а для Росії задля відомого радянського „домпінґу".

Та з усього найбільше впадає в очі спільність лінії поведінки супроти Українців Москви й Варшави. Очевидно, Москва знала про те, що Польща готувалася перевести „пацифікацію" Галичини, а тому врядила в себе відомий процес проти українських діячів: академіка С. Єфремова та його товаришів. Цим Москва хотіла ясно зазначити, що вона зовсім не підтримує того національного руху серед Українців, який панує в Галичині, бо з таким саме рухом рішучо бореться в себе на Україні. Потім негайно по „пацифікації" Галичини Поляками Москва на Україні перевела численні арешти Українців, особливо тих, що походять з Галичини й були в той чи інший спосіб ідейно споріднені з тими, кого Поляки пацифікували.

Отже розгром українського національного руху одночасно був переведений Москвою й Варшавою, як по спеціяльно виробленому пляні. Тепер, коли Польща старається способом порозуміння з уґодовими елементами серед Українців розвязати свої клопоти з Українцями, Москва в інший спосіб розвязує свої клопоти: вона переводить безперервні масові арешти Українців, таємні розстріли, увязнення й масові висилки на північ Московщини та на Сибір. Отже ясно, що Москва й Польща пішли тепер одним фронтом проти однаково для них небезпечного українського націоналізму й кожда з них старається в себе й одночасно винищити українські націоналістичні елементи.

В той саме час, коли Польща не дає Українцям університету, українські школи замикає, національні культурні інституції закриває й усіми способами гальмує та спиняє роботу українських наукових інституцій у Львові, Москва в Києві кінчає розгром Всеукраїнської Академії Наук і посилає в склад її „академіків" своїх вірних чекістів.

Останніми роками на Радянщині зовсім не переводиться арештів серед Поляків, ніби всі вони вірні Сталінови. В той саме час Москва потворила на Україні багато польських національних районів з польськими школами. та з іншими польськими інституціями, на утримання яких ідуть українські гроші. Це Москва зробила на підставі рижського мира, але сама й пальцем не ворохнула, коли Польща не виконала й не виконує таких саме своїх зобовязань супроти Українців.

Диктатор Сталін і диктатор Пілсудський тепер ідуть спільним і обєднаним фронтом старої польсько-російської політики порозуміння коштом українського народу. Міжнародні обставини, що однаково несприятливі тепер для Москви й Варшави, штовхають їх до тіснішого порозуміння й приязні.

ПРОТИ НІМЕЦЬКО-АВСТРІЙСЬКОЇ УГОДИ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Міністер справ закордонних, Едвард Бенеш, виголосив у закордонній комісії парляменту довшу промову про міжнародню ситуацію в Европі. Він говорив, що тепер три четверті міжнародніх питань мають виключно економічний, а не політичний характер.

Німецько-австрійську митну угоду він уважає небезпечною для мира й спокою в Европі. Вона стоїть на шляху до міждержавного порозуміння в Европі, над якими тепер працюють сторонники створення пан-Европи. Бенеш каже, що німецько-австрійське порозуміння буде докладно проаналізоване Лігою Націй.

ВИБОРИ В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД (Еспанія). — Оголошено вибори до установчих зборів, котрі мають рішити, який устрій далі буде в Еспанії: чи монархічний, чи републиканський. Вибори відбудуться 21. червня й переводитимуться на підставі старих виборчих законів.

В Еспанії нараховується 22 міліони виборців, які мають вибрати 570 послів.

ПРОТИНІМЕЦЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина). — З Варшави повідомляють, що там відбулася вже друга студентська демонстрація проти Німеччини. Студенти демонструють ніби задля переслідування Поляків у Данціґу. Поліція не допустила демонстрантів до німецької амбасади, щоб запобігти неприємним інцидентам.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
Full year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на U. St. Foreign Money Order

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„НЕОФІЦІЯЛЬНЕ ПЕРЕМИРЯ"

Кореспондент „Шикаґо Дейлі Трибюн" подає у своїй телеґрамі зі Львова, що в Галичині українські й польські лідери проголосили „неофіціяльне перемиря" та що є можливість, що українські жалоби, котрі в травні мають прийти під обради Ліґи Націй, будуть полагоджені ще перед травнем. Саме Пілсудський несподівано вернувся з Мадейри, щоби полагодити цю справу. А, як подає американський кореспондент, ходить тут в першу чергу о надання Галичині автономії.

А кореспондент бостонського „Ди Крішчен Саенс Монітор" подає у телеґрамі з Лондону, що там відбувається засідання Комітету Трох, який розбирає українські зажалення, внесені до Ліґи Націй зприводу польської „пацифікації". Кореспондент співчуває українським терпінням і підносить, що український нарід, якого землі розшарпано на кілька частей, зазнав з усіх найбільшого розчарування щодо міжнародньої справедливости, бо до нього не застосовано права самоозначення народів. Він каже, що рішення Комітету Трох є тайні, а будуть проголошені щойно підчас нарад Ради Ліґи Націй, але вже тепер є відомим, що Залеський, польський міністер заграничних справ, повідомив Комітет, що „на сході з усіми справами спокійно", що польський уряд дає Українцям відшкодовання і розпочав з ними переговори, щоби полагодити українсько-польський конфлікт поза судом. Тому Комітет не буде старатися покарати Польщу, але схоче задоволити Українців тим, що Польща зобовяжеться до реформ у користь Українців.

Поза тими двома голосами не маємо ніяких інших відомостей ні з краю, ні з інших американських ґазет щодо того, що тепер діється в Галичині.

Догадуватися можна, що Пастирський Лист еп. Хомишина викликав у краю хаос, що польський уряд з кимсь пертрактує та змагає всіми способами до того, щоби справа польської „пацифікації" не була обговорювана в Лізі Націй у такім виді, на який заносилося. Звідси походять оті відомости про автономію Галичини та „неофіціяльне перемиря" між українськими й польськими лідерами.

Епископ Хомишин подав руку Польщі до згоди поза політичним проводом краю, даючи польському урядови до зрозуміння, що він уже має людей, які готові до пертрактацій. Вже та його пропозиція викликала хаос, бо підкопала авторитет краєвого політичного проводу. І не диво, що на тім тлі могло зродитися якесь „перемиря".

З ЧАСІВ ЛЯЦЬКОГО ПОГРОМУ В ГАЛИЧИНІ

(Документи польських звірств, зібрані в інтерпеляції ч. 6. Клюбу Українських Послів до міністра військових справ).

(3)

Що-десять кроків на приказ Ґоровіца мусіли ми разом зі свящ. сідати на землю, при чому Ґоровіц нас бив по чому попало. На це все дивилися місцеві кольоністи й тільки підсміхалися. Свідок — Михайло Галій, с. Олекси. Так завів нас Ґоровіц до сільської хати, де всі мусіли роззутися й поскладати обуву під одною стіною, самі посідали під протилежною стіною. Ґоровіц казав, що в усіх кабануф рівні ноги, й бив по підошвах усіх варварським способом. Врешті плюнув і вийшов із хати. Лишилася лише сторожа за дверима. Всі були збиті й такі перестрашені тим варварством, що ніхто не міг промовити і словечка, тільки чути було тяжкі віддихи й болем переривані слова молитви до Бога о поміч. Деякі жовніри, а навіть і сторожа від часу до часу входили до хати, били нас і плювали на нас, бо мовляв, ми польська сплювачка. Ввечері прийшов Ґоровіц, вигнав нас босих на купу каміння, наказав клякнути й молитися до місяця за здоровля їх коней і так нас бив, що ми мусіли це виконати. Потім наказав вдавати, що нібито ми спимо і хропіти так, щоб аж коні прлошилися по стайнях. При тому Ґоровіц раз-у-раз нас бив. Раптом крикнув, що летить аероплян, і ми мусіли ховати голови до каміння, бо дуже бив, потім нагло казав вставати та сідати, а було між нами ще кількох закутих. Хоч усі вставали дуже швидко, то всеж бив він усіх немилосердно, і дехто від тяжких ударів не міг уже й підвестися. Нарешті закомандував: „До середини бігцем, марш", і ми мусіли бігти, а він нас бив залізною палицею і завертав кілька разів. При кінці на приказ: „Бігти до халупи!" всі так швидко побігли, що цілий натовп збився у дверях, і ніхто не міг дістатись до середини. Тут вже було справжнє пекло, бо били нас, по чім попало. А люди з поспіху пообдирали собі шкіру на ногах. У ночі ще приходили жовніри до хати й катували нас. Так минув перший день і ніч.

Другого дня прийшов полевий жандарм і покликав мене на переслухання. Рівночасно покликав трох сержантів і, як я підглядів, коли обернувся, подав їм рукою знак, щоби мене добре вибили. Як я йшов за ними, то був уже приготований на все, і тільки думкою благав Божої помочі. Запровадили мене до хати Івана Кривоноса, де мене всі обступили, а жандарм сказав: „Скажи всю правду, а тоді дістанеш папір від п. ротмістра й підеш собі до дому".

У нас у квітні і травні були два підпали: постерунку і кольоністів. У звязку з тим заарештували мене й мого товариша, Зиновія Фурдея, й відвезли до Бережан, де ми пересиділи два з половиною місяці. Суд звільнив нас обох, і з того кріміналу я вийшов здоровий, але мій товариш Фурдей збожеволів. Що він і справді був хорий, це може посвідчити заряд вязниці, а з часів волі — родина, ціле село та навіть лікар, д-р Явний з Підгаєць. Військовому жандармови я відповів, що буду говорити правду про все, що знаю. Він запитав: „Хто підпалив постерунок і кольоністів?" На це я відповів: „Я сидів заарештований, але суд, розглянувши справу, звільнив мене". Потім він сказав: „Слухай, ти! Ти жовнір, а я також жовнір. Даймо собі руки, бо ти належиш до У. В. О." Це я заперечив. Тоді він: „Припустимо, що ти не підпалював, але ти знаєш, хто це робив!" Я відповів, що не знаю й на нікого не можу наговорювати, бо з тими справами не маю нічого спільного. Якби навіть на кого наговорив, то це був би наклеп. Сказав я йому, що може мене навіть забити, то й тоді нічого не скажу, бо нічого не знаю. На це жандарм відповів: „Ми тебе не забємо, але так тобі догодимо, що сам здохнеш". Тоді прискочили до мене сержанти і змушували мене роздягнутися, але я не хотів. Сержанти силою здерли з мене одяг і повалили на лавку. Один сів мені на голову, инші тримали за ноги, а чотирох били мене так, що я стратив притомність, Коли я опритомнів, то не мав сили навіть підвестися. Тоді вхопив мене один із них за волосся й підвів. Військовий жандарм сказав мені: „Шкода тебе, скажи правду, і ми тебе пустимо". На це я відповів: Уже раз сказав, що нічого не знаю". Підчас того биття поломили на мені 4 палиці на кусники. Потім поставили мене під стіну, приклали до голови револьвер і почали числити: „Раз, два"... Я заплющив очі. Сержант крикнув, щоби я відкрив очі і дивився. Я відкрив очі і сказав: „Пощо числити, можете мене відразу забити, бо я вам нічого не скажу, бо не знаю". Тоді схопив мене жандарм за руку. Заклав мені між пальці три олівці й так стиснув мені руку, що аж пальці тріщали, і питав мене, чи скажу. Я на те нічого не відповідав, лиш кричав від болю. Тоді він мене пустив, наказавши зняти й засвітити лямпу, а инші звалили мене знову на лавку, а він почав мені лямпою пекти ноги. Припікав доти, поки я не зімлів. Мене прочутили зимною водою і знова питали, чи скажу. Я не обзивався. Тоді жандарм почав мене так бити по плечах кольбою, що я аж впав на землю. Решта били мене палицями і штовхали так, що я не міг уже навіть віддихати, і мені вивалився язик, якого я навіть не мав сили втягнути до уст. Тут прийшов Горовіц і наказав покласти мене на лавку і знова катувати. Коли я з болю кричав, то Горовіц запихав мені до уст палицю. Знов я зімлів. Це повторювалося кілька разів: били і зливали мене водою й довго випитували, чи оповім усе. Але я вже не відзивався. Ґоровіц схопив мене за шию й почав з лютю дусити, аж я посинів, а рім того товк мене колінами, попід груди. Нарешті стягнув мене з лавки на землю і всі плювали на мене. Сказавши щось військовому жандармови, Ґоровіц звернувся до мене: „Слухай, най буде, що ти невинний і нічого не знаєш. Довідаєшся від Михайла Когута, чи то він підпалював, а рівнож хто це з ним те робив, а завтра нам це розповіш. Тоді тебе звільнимо". Я відповів: „Слухай, Когуте, скажи, чи то ти підпалював, бо мені наказали, щоб я від тебе про те довідався; тоді мене випустять, а ти може дістанеш яких два місяці". Тоді Ґоровіц вдарив мене в лице і сказав: „Хаме, хто так по дурному питає? Питай так: Слухай, бачиш, я дістав, але все таки не признався. Лише скажи, хто то підпалював, щоб я принаймні знав, за кого терплю". Я згодився й попросив, щоб до нас ніхто не приходив і більше нас не бив, бо инакше ніхто не зможе зі мною розмовляти. Ґоровіц приобіцяв, що ніхто більше не буде нас бити, наказав мені одягнутися й навіть допоміг. Коли я одягався, то побачив, як попукала в мене шкіра. Він взяв мене попід руку й завів до товаришів нашої недолі, а що я не міг переступити через поріг, то наказав двом уланам, щоб мене перекинули через поріг. На переслухання покликали ще Миколу Кривоноса, але його вже не били, тільки наказали прислухуватися до того, про що я буду говорити вночі з Когутом. Рано він мав їм те все оповісти. Кривоніс, вернувши з переслухання, про все те мені розповів. Я знав, що ніхто не завинив, тому нікого з товаришів не розпитував. Протягом пополудня й цілої ночі вже ніхто нас не бив. Проте рано мене покликали знова й запитали: „Що нового?" Я відповів, що ніхто нічого не знає. Мене знова роздягли й били так, що я аж чотири рази зімлів. Протоколу слідства не списували, бо, мовляв, я, як член У. В. О., нічого їм не скажу, коли тверджу, що нічого не знаю. Мене так збили, що я не мав вже сили вернутись до товаришів, і мене туди мусіли приволокти.

Подібним способом скатували Михайла Когута, Степана Сабата, Омеляна Боднарчука, Михайла Пащака, Тимка Ка...ша й Михайла Почигайла. Вкладали навіть між ... пальці і стискали.

(Далі буде).

Поет лорд Байрон мав у Венеції в 1818 році любку шіснацятилітню Тересу Гамба. Потім вона вийшла двічі за муж. Другий чоловік звичайно представляв її гордо:

— Моя жінка, маркіза Б..., колись любка лорда Байрона.

—o—

Куперніс до свого приятеля Шпака: — Любий Іване, ти вже так довго жонатий, то скажи мені, яка твоя думка про подружжа? Бо я думаю тепер над тим: женитися, чи ні?

На це Шпак до своєї жінки, що є в кімнаті:

— Вийди но, Мільцю, на хвилечку з кімнати.

ДО ВІДОМА УКРАЇНСЬКОГО ЗАГАЛУ В АМЕРИЦІ

Згідно з ухвалою Пятого Конґресу Обєднання Українських Орґанізацій в Америці видано анґлійською мовою, коштом американських Українців, книгу в справі польських звірств у Галичині, затитуловану:

"POLISH ATROCITIES IN UKRAINE."

Книга ця має 500 сторін друку. Ціна $2.

Отсі документи польського варварства повинні дістатися до рук найвизначніших американських політичних, культурних і церковних діячів. Книга та повинна бути й в американських бібліотеках.

Обєднання вишле своїм коштом 500 примірників цеї книжки для поширення в Европі. В Америці переберуть обовязок поширення Централньі Протестаційні Комітети, які переводили по місцях протипольські маніфестації, або ті центральні установи, які повстали по місцевостях по тій акції. Де таких установ нема, там повинні занятися цею справою Політичні Клюби, або інші українські установи, котрі повинні подбати, щоби ця книга була доручена в першу чергу сенаторам, конгресменам, чи іншим політичним діячам, журналістам, професорам вищих шкіл і т. д.

Центральні установи дістануть при замовленню певний опуст.

Подаємо, що Центральний Комітет міста Ню Йорку вже замовив 300 примірників.

В справі замовлень і інформацій треба писати на таку адресу:

"OBYEDNANYE,"
P. O. Box 122, Hudson Terminal,
NEW YORK, N. Y.

Проф. Вол. Тимошенко.

УКРАЇНА І РОСІЯ

В ІХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ.*)

(1)

Питання політичних взаємовідносин України і Росії, зокрема питання про політичну незалежність України, залежить в дуже великій мірі від того, як складались ринки і який вигляд мають на будучину господарські взаємовідносини її з Росією.

Ще не так давно завще твердили та може твердять ще й тепер, що політична незалежність України неможлива з причин, господарських. З тих причин що господарство України наскільки тісно зрослося з господарством Росії, що відокремлення України в самостійне політичне і економічне ціле привелоб до її господарського зруйновання. Звичайно при цьому виходять з ідеї необхідности господарчої самовистачальаости як основи для можливости самостійного державного існування. Але дуже мало є держав, які дійсно користуються господарчою самовистачальністю.

І в цьому відношенні умови для господарської незалежности України може кращі, ніж вони є для багатьох держав, що вже давно користуються політичною незалежністю.

Але навряд чи тепер серіозно говорити про неможливість самостійного державного існування України з причин господарських. Звичайно тепер таких категоричних тверджень і не роблять, а ставлять питання інакше. А саме — запитують: чи відокремлення України в самостійну державу не погіршить умов її господарського існування і розвитку в порівнані з тими, які вона мала, коли входила в межі єдиної великої російської держави? Чи не позбавиться вона широких можливостей господарського розвитку, відірвавшись від великого господарського орґанізму, яким була Росія?

Ставиться і друге питання, але вже не з погляду інтересів України, а виходячи з інтересів Росії: чи не загрожує господарське відокремлення України настільки життєвим господарським інтересам Росії, що вона не зможе без України нормально розвиватися як господарський орґанізм? Це питання, хоч поставлене виходячи з інтересів Росії, має велике значіння і для України, бо очевидно, що колиб економічним усамостійненням України ставився під загрозу нормальний господарський розвиток Росії, то вона як держава мусіла би всіми силами боротись проти цього.

*) Поданий доклад був виголошений німецькою мовою в Українськім Науковім Інституті в Берліні та на лекції, яку влаштував у Подєбрадах Укр. Р.-Л. Клюб.

Щоби дати деяку відповідь на поставлені запитання, потрібно розглянути, як складалися господарські взаємовідносини між Україною і Росією за той час, коли вони творили одне ціле. Треба розглянути, які вигоди від цього зєднання мала Україна для свого господарчого розвитку, чи в чому це обєднання, навпаки, стояло на перешкоді цьому розвиткові? І в чому Росія залетреба звернутись до розгляду головних галузей народнього господарства України.

Основним промислом України, як відомо, є сільське господарство. Через це перш за все треба рзглянути, які вигоди мало українське сільське господарство від входження в межі російської держави.

Україна як країна головно сільсько-господарська, ¾ населення якої жило з сільсько-господарського промислу, мала значні лишки сільсько-господарських продуктів і перш усього великі лишки зерна, з огляду на переважно збіжевий характер свого сільського господарства. Україна, в межах як вона існує тепер у совітській державі, вивозила поза свої межі в останні роки перед війною 5—6 мілінів тон збіжа; колиж взяти на увагу Кубань та інші національно-українські землі, то її лишки хліба доходили до 7 — 8 мілінів тон. Часто думають, що Великоросія була ринком для українського збіжа. Тимчасом це не було так; Росія зовсім не була ринком для основного продукту сільського господарства. Україна була житницею чи вірніще „пшеничницею" не для Росії, а для західньої і центральної Европи. На внутрішні російські ринки йшло лише біля 5, найбільше 10% загального вивозу збіжа з України. Решта вивозилась до західної Европи. Росія мала свої великі продукційні хлібні райони в центрально-хліборобському районі і в районах Волги і Заволжжя. Хлібні лишки з цих районів в своєму натуральному рухові на захід заповнювали ринки московського промислового і петербурського районів, що потрібували довозу хліба і український хліб знаходив там завше конкуренцію східних районів Росії.

Більшу ролю відогравав російський внутрішній ринок для продуктів української млинарської промисловости. Наскільки вивіз борошна в Зах. Европу був порівнюючи незначний і утруднений, Україна в більшій мірі використовувала для своїх лишків борошна внутрішні ринки російської імперії, вивозячи туди ¾ до 1 міліона тон борошна. Але цей вивіз ішов властиво не на ринки Великоросії, а в ті райони, які тепер відійшли від Росії, а саме в Польщу, Литву, Прибалтику та Білорусь. Московський та петербурський ринки були зачинені для українського борошна так само як вони були зачинені для українського збіжа. Великі центри млинарського промислу по Волзі (в Саратові, Самарі, Нижньому Новгороді, Ярославлі, Рибінську) обслуговували ввесь великоруський район, перемелюючи волжське та заволжське збіжа.

Таким чином для основного продукту українського сільського господарства для зерна і борошна, Росія не була ринком. Україна була звязана в Західною Европою та з тими країнами, що тепер відокремились від Росії. Українське сільське господарство в цьому відношені не вигравало нічого від розвитку московського і петербурського промислових центрів і зросту їх попиту на зерно. Таке положення мусить бути і надалі, бо якраз заволжські райони і Сибір мусять і в будуччині поширювати екстенсивне зернове господарство і шукати збуту для них на центральних московських ринках. Україна і надалі мусить дивитися на Західну та Центральну Европу як на свій натуральний ринок для лишків свого зерна.

Відношення на сучасному хлібному ринкові радянського союзу не можна розглядати як нормальні. Хоч тепер українській хліб і борошно в більшій мірі обслуговує московські ринки ніж то було раніш, але це є наслідок взагалі зруйновання хлібної продукції в Росії в теперішнім часі, зокрема в екстенсивних волжських та сибірських районах та наслідком державної хлібної монополії, яка з одного боку в значній мірі стоїть на перешкоді розвиткови вивозу, а з другого — дає неправильні напрямки хлібному рухові взагалі.

Подібнеж відношення як для українського хліба існувало між українським скотарським промислом та російським ринком. Правда, перед війною стан скотарства на Україні був дуже низький. Україна не давала значних лишків продуктів скотарства і порівнюючи мало була звязана з західноевропейським ринком своїм вивозом. Але й тут свої лишки (зокрема продуктів свинарства та птахівництва) вона вивозила чи на західно-европейські ринки — яйця — чи в Польщу і Прибалтику — свині, рогата худоба. На ринки Москви та Петербурга Україна вивозила худоби порівнюючи менше, бо зустрічали там чим дальше тим гострішу конкуренцію екстензивного скотарства зза Волги, Сибіру та Центральної Азії.

І залізнична політика Росії сприяла розвиткови цієї конкуренції, орґанізуючи холодну перевозку продуктів скотарства перш усього в напрямку зі сходу, а не в напрямі з півдня. З дальшим розвитком сільського господарства Сибіру та Центральної Азії ця конкуренція буде чим далі зростати. Між тим українське недореволюційне сільське господарство, що характеризується тепер дрібними розмірами підприємств, потребує як найбільшого розвитку інтензивного скотарства. Це є найнатуральніший, найвідповідніший напрям для інтензифікації дрібного господарства України, і зустрічаючи на московських ринках конкуренцію екстинзивного скотарства зі сходу, українське сільське господарство і далі мусить щукати для свого інтензивного скотарства виходу або на захід до Европи або на власні внутрішні ринки. Але це останнє можливе лише при зрості українських міст, при індустріялізації самої України, про що річ буде далі.

(Далі буде).

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,

які відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження).

(2)

Ухвали.

Ухвали Конвенції і річного засідання Головного Уряду Головна Екзекутива старалась виконати так, як було припоручено.

Виконано ухвалу, щоб усі виплати адміністрації „Свободи" були виплачувані чеками, підписаними завідателем і гол. фін. секретарем.

Виконано також ухвалу про звільнення від оплати за орґан в сумі 30 ц. місячно молодих членів у віці до кінця 24-го, року життя, обезпечених у нових родах, а саме, **„Олд Ейдж", „20-ти Пеймент Лайф" і „20-ти Ірс Ендавмент".**

На останнім річнім засіданню ми застановлялися досить обширно над справою молодежи. В дискусії над цею справою ми постановили розпочати акцію заснування Пласту при У. Н. Союзі.

Головна Екзекутива, на підставі такого поручення, старалася цю акцію якось зачати. Супроти того на засіданню Гол. Екзекутиви в липні покликано до цього тимчасову раду, яка цю справу мала розпочати. Але заки приступлено до якоїнебудь акції зі сторони пластової ради, головна канцелярія, щоб провірити сили і кандидатів, готових вступити до пластової орґанізації, розіслала до всіх відділів Квестіонар, у якім малося зібрати всі інформації, чи, і як скоро такої орґанізації потреба. Про результат відповідей цього Квестіонаря ви почуєте зі звіту гол. рек. секретаря, п. Каштанюка.

По вислуханню звіту пластової орґанізації Головний Уряд, я думаю, вирішить ту справу так, як буде вважати за найліпше.

Сиротинець.

Виконано ухвалу щодо Сиротинця так, як було поручено Головній Екзекутиві цю справу зачати. А саме отворено загальну дискусію про Сиротинець з днем 1-го жовтня минулого року. До участи в дискусії завізвано всіх членів У. Н. С. через свої відділи. Голоси або проєкти в тій справі були поміщувані в орґані У. Н. С., „Свободі". Таких проєктів було дотепер дуже мало, ті проєкти ви читали і я не потребую про них тут говорити, а ті, що ще не були поміщені в часописі, то або вже їх думка висказана, або зовсім нічого нового не подають.

Квестіонар, який був розісланий головно на те, щоб Гол. Екзекутива могла мати бодай приблизно число знаходячихся. Сиротинця потребуючих дітей, по зверненню секретарями назад до гол. канцелярії — заговорив зовсім що іншого, ніж ми сподівалися.

Головна Екзекутива предложить Головному Урядови цілу ту справу, як прийде на це черга, а Головний Уряд вирішить так, як буде вважати за найліпше. До цеї спарви у відповіднім часі я також скажу свою думку.

Минулого року Головна Екзекутиваз відбула свої засідання два рази, а то в липні і в жовтні. Треба згадати ще й те, що на засіданню в жовтні Екзекутива рішила вислати протест від У. Н. Союза проти варварської дичі польського уряду за знущання над українським народом, що ви, панове урядники, читали в „Свободі". На тім же засіданню Головна Екзекутива поручила мені й п. Каштанюкови, щоб ми заступали У. Н. Союз на Конґресі Обєднання, який тоді відбувся в місті Ню Йорку. Також ухвалено тисячу долярів на найбільше пекучі потреби для потерпівших від ляцького знущання над нашим народом у старім краю. Ухвалюючи цю жертву, Головна Екзекутива сподівалася, що ви, головні урядники і члени У. Н. Союза, вповні будете з нами в цій акції згідні.

Справа памятника і фонду бл. п. С. Ядловського.

Фонд стипендійний з огляду на фінансову депресію в Америці дуже мало збільшився.

В справі памятника на гробі бл. п. С. Ядловського Головна Канцелярія одержала проєкти памятника, які будуть предложені головному річному засіданю до одобрення.

На протязі минулого року доводилося мені полагоджувати багато справ, між якими було найбільше всіляких спорів по відділах нашої орґанізації; звичайно справ таких, що постійно по відділах виринають, і полагодження вимагають.

70-тий відділ — справа спокою у відділі, і як його надалі задержати.

94-тий відділ — справа поміж Товариством і членицею того Товариства, панею А. Чайківською. Почалося воно тим, що Товариство з браку повідомлення, коли члениця виздоровіла, заквестіонувало частину запомоги, а саме за три тижні, в сумі 30 долярів.

Справа та тягнулася довший час. Головна Екзекутива дала поручення головному радному, п. Михальчукови, ту справу у відділі поладнати. На тім тлі між Товариством і п. Михальчуком зайшла ворожнеча, яка не покінчена ще й досі.

282-гий відділ. — Справа цього відділу доволі стара, бо тягнеться вже від кількох літ. У тім відділі є кількох членів, що вважають себе дуже поступовими. Цей поступ оказують тим, що все виступають проти традиційних звичаїв відділу відносно принятих обовязків релігійних. Останнім разом справа почалась тим, що зі смертю одного з членів поступових похороном занялись товариші по свому, а не так, як Товариство по звичаю це робило. З того повстала колотнеча у відділі і тих пару членів оскаржили предсідателя і секретаря відділу за нарушення статута. Над цею справою Товариство відбуло мировий суд. По вислуханню обох сторін мировий суд звільнив предсідателя і секретаря від вини, а оскаржуючим — для святого спокою в Товаристві — рішив видати переступні листи. Оскаржуючі цьому засудови спротивились, мотивуючи це тим, що переступних листів не видається на силу нікому. Дійшло аж до того, що справа опинилася в адвоката. Головна Екзекутива на засіданню в липні 1930 р. рішила, що орґанізація не може такого стану довше терпіти, і рішено, щоб я особисто там поїхав і вказав, у чім є помилки обох сторін. Виконуючи рішення Екзекутиви, я там поїхав і остаточно справу полагоджено тим, що відділ приняв тих членів назад до відділу, з остатним упімненням, що коли відділ не зуміє вдержати порядку в рамах приписів статута і в леґальний спосіб не зуміє причин незгоди усувати, то цілий відділ буде розвязаний, як такий, що не вміє користати з прав і привілеїв орґанізації. Покищо там тепер є спокій, і треба їм побажати, щоб і на будуче цей спокій задержали.

Меньші справи, які полагоджено листовно, мав я з відділами: 269, 273, 369, 389 і 158.

Всі меньше важні справи, які можна було полагоджувати перепискою, Головна Екзекутива старалась робити так, щоби було як найменьше коштів для Орґанізації.

Треба мені вперше чергу подякувати секретарям, що старалися зі мною в цей спосіб співпрацювати, хоч може нераз гол. секретарям не виходило це зовсім добре. То задля ощадности для орґанізації вони це робили.

При кінці треба ще згадати, що 30 і 31 травня м. р. був я в Онтеріо, Канада, бачився з членами У. Н. Союза, й обговорював можливість орґанізовання членів та нових відділів бодай у тих околицях, що є ближче до американського краю. Секретар Н. Юречків в Торонто приобіцяв доложити всіх старань, щоб цю справу як найбільше там поширити.

Дня 27 жовтня мин. р. був я в Ром, Н. Й. Запросив мене там відділ 121. Я промовляв там на вічу протестаційнім проти Польщі за знущання над українським народом. При тій нагоді говорив я також про орґанізовання молодежи до У. Н. Союза та про справу Сиротинця.

На закінчення мого справоздання мушу піднести ще й те, що між всіми членами Головної Екзекутиви й Редакції була щира співпраця та солідарність, за що треба всім інтересованим щиро подякувати. Бо лише в повній згоді та щирій співпраці усього Головного Уряду можна осягнути як найбільше добра для У. Н. Союза.

По зложенню свого звіту головний предсідатель Микола Мурашко перебрав головство, а гол. містопредсідатель Василь Гришко зложив звіт, як слідує:

У суді.

Суддя: Ви перевернули ліхтарню в дванацятій годині в ночі, хоч були зовсім тверезі.

Обвинувачений: То неможливе!

Суддя: Ви заперечуєте, що ви перевернули її?

Обвинувачений: Ні, того я не заперечую, лише те, що я міг бути тверезий в дванацятій годині в ночі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДВА УДАРИ З КРАЮ.

Наша іміґрація затурбувалася вістками, які принесли нам часописи з краю. Бо Пастирський Лист станиславівського владики є нічим іншим, а офертою до українсько-польської згоди. Як би таке написав звичайний український робітник чи який там світський інтеліґент, то це названо би певно зрадою. І таку людину оминали би як зрадника.

Та з єпископом справа інакша. А чому, то я не знаю. Адже звичайний чоловік не наробив би таким писанням стільки шкоди, що її наробить Пастирський Лист еп. Хомишина.

Другий удар з краю, це напад старокраєвого „Діла" на наше „Обєднання".

Цікава це справа. Бож це нападають на гуманітарно-політичну орґанізацію, яка одинока в Америці проіснувала вже 9 років і за той час дала доказ чесної й совісної праці. Коли „Обєднання" має прихильників в Америці й то завзятих, то це сталося тільки завдяки ідейній праці „Обєднання", завдяки тому, що чесна, свідома й ідейна частина нашої іміґрації пристала до „Обєднання", бо переконалася про конечну потребу істновання такої орґанізації та її хосенну працю.

У нас є ріжні конкуренційні комітети оборони і визволення України, які реклямують себе на всі заставки, що „забездурно" збирають і висилають до краю, таки просто на села чи до рук самих єпископів, але якось не видно, щоби наша іміґрація дала себе зловити на таку пусту рекляму.

Ті, що ведуть „Обєднання" і з ним працюють, не мають народного гріха на совісти. Вони не господарують, як бувало господарили в Народнім Комітеті ті пани, що тепер розбивають „Обєднання".

„Обєднання" веде совісно свою роботу. Кождого місяця маємо від довгих літ точні звіти з приходів і розходів. Кождий може наглядно переконатися, чи це є чесна господарка, чи ні.

Напад „Діла" зробив велику кривду „Обєднанню", бо цей напад використали тут в Америці ті, що розбивали і розбивають тут усяку ідейну роботу.

Многим нашим людям тільки того й треба, щоби почули такий напад, щоби могли відмовитися від жертви на край.

Як би вороги „Обєднання" дійсно щиро думали про допомогу на край, то вони не повторили би нісенітниці з „Діла". Але та нісенітниця цеж вода на їх млин. Такими нісенітницями вони воюють від довгих літ.

Я думаю, що нам треба віднестися до краю, щоби край зробив порядок з своїми лідерами і не допускав, щоби могли з краю виходити такі напади, як їх помістило „Діло".

Краєви треба знати, що коли в Америці є богато прихильників боєвої акції, то це є тому, що америаканські Українці думають, що в краю можуть Хомишин і Назаруки, чи які інші угодовці довести до заломання протипольського фронту, а тоді саме треба буде боєвих кадр як найбільше.

Тому американські Українці підпирають боєву акцію, але й не занедбують інших національних потреб. А чим сильніший буде в краю боєвий дух, тим більша буде звідси допомога.

А. Патра, Гемтремк, Міш.

—o—

З МАЙНЕРСЬКОГО ЖИТТЯ.

Недавно писала „Свобода" про те, що в околицях Скрентону і Вилкс Бері вийшли на страйк 20,000 майнерів.

Застрайкували, бо не хотіли задармо робити. Це властителі майнів хочуть використати теперішне безробіття і крізу і заставити майнерів робити за безцін.

Я читав теж у „Свободі", як американський інжинір В. Ґрейді нарікає на майнерське життя в совітськім царстві. Я теж певний, що майнерам на Радянщині зле живеться. Але я є за те, щоби не тільки глядіти за тим, що радянський майнер живиться капустяним борщем, але намагатися пізнати. що їсть американський майнер. Бо це для нас більше важне ніж те, що є у совітах.

Ґрейді каже, що американський майнер видобуває денно від 5 до 7 тон вугля. Та в нашій місцевости, як майнер не видобуде 10 тон вугля денно. то властитель не платить, І майнерська юнія нічого в тім не поможе, бо п. Луіс таку заключив умову. А при контрактовій роботі мусить майнер добре наробитися, заки наладує 4 візки, містоти 20 тон вугля.

За ті 20 тон вугля дістане він $10.80, з того має розходу $6.10, а то мусить заплатити помічникови $4.50, за динаміт $1.50, а за світло 10 ц. Отже майнерам остається на чисто $4.70. За ті гроші має він працювати в глибині землі й наражувати себе на нещасливі випадки, або й на смерть, які ждуть на нього кождої хвилі.

А тепер берім властителя майнів. За 20 тон вугля, рахуючи по $16 за тону, одержить він $320. Хай будуть не знати які великі розходи, то всетаки дохід властителя не стоятиме в ніякій пропорції до $4.70, які заробляє майнер.

Я вже працюю в майнах твердого вугля 18 років і зазнав чимало майнерських гараздів. Майнерське життя нужденне, де воно не було би. Бо тільки одного має майнер подостатком, а то вуглевого пороху, яким обідається день у день так, що коли вийде з майнів на поверхню землі, то й віддихати не може.

О. Костюк,
майнер з Гейзлетон, Па.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Коляда на Рідний Край.

Братство св. Івана Хрестителя, від. 292 У. Н. Союза, котре міститься при українській католицькій церкві, має звичай в часі свят Різдва Христового колядувати у членів, а також збирати при кождій нагоді, не минаючи й інших щирих Українців. З огляду на тяжкі часи через безробіття, яке панує тепер скрізь, не так великий успіх зроблено, як би можна було сподіватися в ліпші часи.

Ходили з колядою слідуючі члени: Петро Гутник, Іван Форись, Гр. Михалишин, Петро Кізел, Володимир Дідик, В. Женчак і Д. Запотічний. Заколядовано $100.75. З того заплачено за авто гр. Михалишиному 5 дол., а В. Дідикови $3.50. Осталося $92.25. Вислано через Обєднання $75, а $5 зложив жертву на річних зборах гром. Іван Боднар: на Рідну Школу 3 дол., на інвалідів 2 дол., що дало разом 80 дол. Гроші призначено так: Рідна Школя 50 дол., „Просвіта" 10 дол., інваліди 10 дол. і Народна Лічниця 10 дол.

Коляду зложили як слідує: Іван Маланик 3 дол.; С. Мошолюк, П. Війтович, о. Лев І. Симбратович, В. Єднак, В. Боднар, М. Андрійчук, Анна Крижанович, А. Руський, П. Золочівський, П. Данчишин, П. Масляк, М. Нидза, С. Листвак ст., І. Форись, П. Кізел, Т. Титар, І. Дзядик, І. Дячун по 2 дол.; П. Лис 1.50 дол.; П. Ґардій, І. Ґурняк, П. Ващук, В. Філь, М. Гриб, В. Бродяк, А. Терлецький, М. Буртник, М. Момонт, В. Осідач, П. Лобур, Катря Мариняк, О. Микулинський, Д. Качмар, Л. Заяць, М. Савка, М. Венско, М. Романів, А. Заморило, В. Лишак, М. Лавринець, М. Сумицький, І. Боднар, В. Василишин, Б. Шкільник, І. Шкільник, В. Візничак, Т. Назарчук, С. Рупа, О. Куляба, Ю. Голубіцький, І. Мозола, І. Вороняк, Г. Трухан, П. Дунаєвський, В. Швалюк, В. Женчак, В. Дідик, Г. Михалишин, А. Медвідь, П. Загородний, М. Яцишин, М. Білан, П. Лах, П. Драй, І. Базилевич, В. Білинський, О. Шеремета, І. Приймак, Т. Медвідь, І. Саломон, К. Михалюк, М. Дембицький, Л. Стовер і К. Михальчук по 1 дол.; О. Блис, Т. Крупа, В. Пиндик, С. Подільник, М. Маланяк, Л. Боднарчук, М. Ковальський, А. Маланяк, Д. Запотічний і Марія Убога по 50 ц.; В. Задворський 25 центів.

Петро Кізел, секр.

БІЛІ РАБИ ПІД АРХАНҐЕЛЬСЬКОМ.

Недавно з СРСР втік на захід один інжинір, якого як „фахівця" большевики вислали на Мурманськ та до Архангельська, звідки він утік за кордон, бо його мало арештувати ДПУ.

Цей інжинір містить у російській емігрантській пресі свої спомини з Мурманська та Арханґельська, в яких між іншим оповідає про життя політичних засланців на Мурманську та в Арханґельську.

„Політичні засланці в тих місцях працюють при рубанні лісів. Табори переповнені селянами й робітниками. Інтеліґентів майже нема, бо всі вони вимерли від недуг і голоду. Тут царство Менжинського, якого портрет висить на стіні канцелярії в Холмогорі. Всі засланці поділені на партії по 5,000 осіб. Кожну таку партію охороняє 2 баталіони ДПУ. Табори окружені подвійним рядом колючих дротів, якими проходить електрична течія.

Те, що діється в таборах політичних засланців, це справжній ад, якого ніхто не опише. Я саме тому втік з тих лісів, бо не міг дивитися на людську муку. Ці табори це справжня „хата дядька Томи". На муринських плянтаціях бодай тепло і чорні раби не вмирають з холоду, при 50° Цельзія, ніхто над ними так не знущається і не зміняє в скота, як це большевики вчинили з „білими рабами". На моїх очах зрубані дерева вбили 3 засланців, а селянина, який посмів закурити люльку без дозволу, чекісти затовкли нагайками майже на смерть. Протягом трох днів померло в таборах 950 осіб з нужди і зимна. На 5,000 осіб є тільки один лікар. Всіх засланців у тих двох місцевостях є 60,000. Селяни, які були на Соловках і під Арханґельськом, оповідають, що на Соловках у порівнанні з Арханґельськом це рай на землі.

У кожнім таборі викопано яму глибоку 2 метри, широку 10 метрів, до якої замикають тих засланців, що в чомунебудь провинилися. В одну яму саджають і по 10 осіб. Бють за найменшу дрібницю. Хто сидить у цій ямі, дістає тільки оселедці без хліба. А вже найгірше живеться жінкам, яких трактують як худобу. За мого побуту в Холмогорі під Арханґельськом привезли 1,500 селян з України, т. зв. „кулаків". По дорозі померло вже 215 тих селян. До Москви приїхала німецька робітнича делеґація і хотіла відвідати ці табори засланців під Архангельском, але радянська влада не дозволила; мовляв, це дуже далеко".

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(2)

Лорд Ґрейстовк пригадав, як одного часу Роков хотів знищити його. Він знав, що цей авантурист та злодій не спиниться перед жадними способами, щоб помститися на нім. Та за себе Ґрейстовк не боявся нічого. Він вже нераз, коли був Тарзаном, перемагав ще небезпечніших противників ніж Роков. Тепер він лише боявся, щоб помста Рокова не звернулася проти його дружини та сина.

—о—

Його боязкість за свою родину мала ґрунт. Коли він розмовляв з Де Арнотом у Парижі, двох других людей також розмовляли таємничо в Лондоні. Один з арештантським обличчам говорив: „За три години я буду в дорозі з одним з них. Завтра ти мусиш приїхати з іншими. До побачення й щасливого поводження".

—о—

Коли ці злодії розійшлися в ріжні сторони, кожен з них думав про нагороду, яку вони дістануть, коли зявляться на покладі судна „Кінкайд". Це невелике судно стояло на якорі недалеко Дувра й на щось чекало. На ньому блимали лише ті огники, які конче потрібні, а навколо панувала якась таємничість. Видно було, що це судно чекало якихось заговірників.

—о—

Уже була пізна година, коли до помешкання Де Арнота прийшла телеграма з Лондону на імя лорда Ґрейстовка. Він саме прощався зі своїм приятелем, готуючись відїхати до Лондону. Тарзан прочитав телеграму й його обличча зблідло. „Читай, Павле, це", сказав він, передаючи телеграму Де Арнотови. В телеграмі стояли страшні для Тарзана слова: „Нашого сина украдено. Приїжджай негайно. Джейні".

—о—